

համակիրներու փափարքին հայրենեաց զիր-
կը տօնել անկարելի ըլլալով, որ միակ
պատճառն էր հանդիսի յետածգման, Մար-
սէյի Յորելեանական Յանձնախումբս ու-
րոշած է տեղս կատարել այդ համազգային
հանդէսը, յառաջիկայ դեկտ. 14ին կի-
րակի օրը» (հին տոմ. 1 դեկտ.):

ՅԱԿՈՒ ԳՈՒՐԳՅԷՆԻ քառասնամեայ Յո-
րելեանը «Յանձնաժողովի վերջին կար-
գադրութեան համաձայն որոշուած է կա-
տարել Յորելեարի անուան տօնին, 15/28
դեկտ. 1913 կիրակի օր»: Ա. Մուպա-
հանեան կը փութայ հրատարակել տետրով
մը Մեծապատիւ Յորելեարին արդիւնքը՝
իրը ուսուցիչ նայ յեզուի, իրը հիմնադիր-
տեօրէն «Հայկ. Կրթարան»ի, իրը գրագե-
տարարակագիր, իրը ազգային գործիչ:

Բազմավէպի խնդակցութիւնները մեծա-
պատիւ Յորելեարներուն:

Գ Ր Ո Յ Գ Ի Ի Տ Ի

Ե Ի

ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՅՈՒՆԵԼԵԱՆՆԵՐԸ

Ս ՈՒՐ Բ Ղ Ա Ջ Ա Ր ՈՒ Մ Է Ջ

Երեք օր հայրենասիրական հանդէսներու.
— Ա. օր՝ Եկեղեցւոյ տօնը. — Բ. օր՝ Գրա-
կանութեան տօնը. — Մասնագրական. Գե-
ղարուեստական, Գպրոցական Յուշարձաններ.
— Ակադեմիա՝ Երաժշտական և Գրական. —
Յուցահանդէս՝ Չնուարաց և ապագրեալ գրոց.
— Ճաշկերոյթ և Հայասիրական բաժակաճա-
սեր. — Խմբերգ՝ 60 հոգւոյ՝ Միեմարեան
Բուրաստանին մէջ.

Ս. Ղազար կատարեց այդ հսկայ Յո-
րելեանները, մասնակցութեամբ վենետոյ
պաշտօնական Երկայացուցիչներուն:

Հայ Գրականութեան Դասապետներ՝
անգամ մ'ալ յաւերժացան իրենց փառա-
զարդ աթոռներուն վրայ. սքանչացման
առարկայ դարձաւ Հայ Մամուլը՝ իւր
թանկագին գործունէութեամբ:

19 և 20 Հոկտ. երկու ամսուանալի

օրեր, յորս ամէն Միեմարեան և Հայ
սիրտ՝ հպարտ զգաց ինքզինք, պաշտուած
ու զրուատուած տեսնելով Դասնեաց ան-
մահ յիշատակները օտարներէն ալ:

Միեմարեան Միարանութիւնս ոչ մէկ
ջանք չխնայելով, ի վաղուց՝ մեր Հարց
յիշատակը արժանաւորապէս տօնելու հա-
մար՝ Կարգադիր Յանձնաժողով մը կազ-
մած էր (Նախագահ՝ Հ. Յովսէփ Վ. Մար-
գարեան. անդամք՝ Հ. Ս. Երեմեան, Հ.
Յ. Աւգեր, Հ. Ք. Չրաքեան, Հ. Ս. Տէր
Մովսէսեան և Հ. Կ. Տէր-Սահակեան), ու
րուն ջանքը յետոյ պսակուեցաւ արդեամբը,
նախ՝ Սեպտ. 21ին ի Ս. Զենոն (որուն
վրայ էն վերջը կ'ուզենք խօսիլ), և ապա
ամենէն շքեղն ու համաշխարհայինը՝ ի
Ս. Ղազար, Հոկտ. 19 և 20ին:

Վերջնոյն համար Միարանութիւնս զըլ-
խաւոր նպատակ դրած էր իրեն առիթ
առնել այս զոյգ Յորելեանները՝ Եւրոպայի
ծանօթացնելու Հայ ազգին Գրականութիւ-
նը. համաշխարհային ձև տալով անոնց՝
ծաւալել մեր Դասնեաց համբաւն ու փառ-
քը ամէն կողմ: Այս նպատակաւ առաջուց
օտար լրագրաց տրուեցաւ՝ մասնաւոր յօ-
ղուածով մը՝ ընդհանուր պատմական ու
գրական տեղեկութիւն մեր ազգային մա-
տենագրութեան և անոր ոահվիրաներուն
վրայ, ծանուցանելով նաև Յորելեաննե-
րուն էութիւնը և ի Ս. Ղազար կատա-
րուելիք հանդէսներուն ծրագիրը: Արձա-
գանգ գտաւ անմիջապէս բազմաթիւ իտալ.
օրաթերթերու մէջ, որոնք ամէն կողմ ա-
ւետեցին իրենց մէկ քոյր մամուլին ծնն-
դեան 400 ամեակի, և անոր մեխանե-
րուն 1500 ամեայ գործունէութեան տա-
րեղարձներու տօնը:

Մօտաւոր բացառիկ րիչի մը պահուած
ըլլալով անոնց պարունակութիւնն ու Ս.
Ղազարու հանդէսներուն մանրամասն նը-
կարագիրն ու գրութիւնները՝ բաւ կը հա-
մարինք հոս ընդհանուրը համառօտիւ ներ-
կայացնել «Բազմավէպ»ի ընթերցողաց:

Պաշտօնական հանդէսը երկու օրուան
բաժնուած էր. առաջինը զուտ կրօնական
պաշտամանց և արարողութեանց սահմա-

նուած էր Հոկտ. 19ին (կիրակի), իսկ երկրորդ օրը (երկուշաբթի, որ նաև Ս. Ղազարու տօնն էր) տեղի պիտի ունենար Ա. կաղեմականը, զրական ու երաժշտական տեսակէտով:

Պայծառ երկինքն ու հմայքոտ բնութիւնը՝ հանդէսներու փառաւորութեան շատ նպաստեցին: Ամէն նաւակ որ մօտենալով վանքին քերուելով մը պիտի անցնէր ու հեռանար իր մտադրած վայրը՝ պէտք էր անպատճառ արձագանգ տալ օտարականին հետաքրքիր հարցման ու նաւավարին ալ զոհացուցիչ պատասխանին թէ « Հայոց այս կղզին, Ս. Ղազարը, մեծ հանդէսներ ունի»: Շոգեմակոյկ, կոնտոլ, նաւակ՝ վրկայ կամ քարոզ կեցեր էին կարմիր կըղզեկին դիմաց, և աւելի՛ երկու Պետութեանց զրօշակները, խտալականը՝ վանքին մուտքին առջև, իսկ Գիտարանին վրայ՝ Ն. Կ. Վ. Սուլբան Մէհմէտ Ե.ի Անճեական մետաքսեայ փառաւոր զրօշակը, զոր Ս. Ղազարու բնծայեց վերջերս, և որ առաջին անգամն էր որ կը պարզուէր:

Հանդիսին առաջին օրը՝ կիրակի առաւօտ՝ երթեկող շոգեմաններ ու կոնտոլներ վենետկէն Ս. Ղազար կը բերէին բազմութիւն օտարականաց, ներկայ ըլլալու Հայկական մեծ Չայնաւորին՝ զոր պիտի մատուցանէր Միարանութեանս Արհի. Արբահայրը Գերպ. Իգնատիոս Արքեպս. Կիւրեղեան վանքիս Եկեղեցւոյն մէջ որ փառազարդուած էր: Ժամ 9ին (Ը. Ե.) Չայնաւորը կատարուեցաւ մեծ շուքով, էն զեղահիւս և թանկագին ըզզեատներով և արևելեան ճոխութեամբ. որոնց հետ և Հայկական ծէսը քաղցր տպաւորութիւն մը թողլով ամէնուն վրայ՝ վեհ գաղափար մը ներշնչեց անոնց՝ այդ մեծ Յորեկարներուն վրայ, որոնք նաև կազմող և կարգաւորող եղած են այդպիսի շքեղ արարողութեանց:

Նոյն փառաւորութեամբ կատարուեցան երեկոյեան ժամը 5ին (Ը. Ե) բոլոր եկեղեցական արարողութիւնները, ժամերգութիւնը և Սրբութիւն ի Բազմոցի: Յատկապէս պատրաստուած ամբողի մ'առջև ներ-

կայ եղաւ Ն. Ա. Բ. Գրսուհի Մարիա Պերթա, (այրի տիկին՝ Սպանիոյ թագապահանջ իշխան Տոն Քարլոսի) իւր պատշաճաբար տիկնոջ իշխանուհի Ռոհանի ու հետևորդին հետ, որոնք յետոյ այնքան հիացում յայտնեցին: Հանդիսատես կը գտնուէր նաև խուռն բազմութիւն մը օտարականաց:

Յաջորդ օրը կրկին փառաւորութեամբ օժտուած էր, Յորեկիական օր և Ս. Ղազարու տօն, վանքին ու Եկեղեցւոյն տօնը: Զանգակները կը հնչէին օդոյ ալեաց մէջ՝ մաքուր երկնքին տակ, մինչ կոնտոլով վանք կը հասնէր երեք հետևորդներու հետ՝ Գերպ. Պանդալէոն՝ վենետկոյ Պատրիարք Միարանաւոր Քաւալարիի Աթոռակալը, Ներկայացուցիչ կարգուած Ն. Վ. Տէրութեան Հայոց Հանդիսին համար, վանքի ինք չի պիտի կրնար գալ իւր պաշտօնին մէկ կարևոր զբաղմամբ բացակայ գտնուելով վենետկէն: Ժամը 8ին սկսաւ պատարագել Աւագ Խորանին վրայ պատրիարքական Ներկայացուցիչը, ի ներկայութեան Արհի Արբահօր և ամբողջ վանականաց:

10ին առեմները շոգեմակոյկներ կը հասնէին, կոնտոլներ կը սահէին դէպի վանք. վենետկոյ պաշտօնական Մարմինն էր, բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ, Պետական Հաստատութեանց գլուխներ, Ուսուցչապետը, Մամլոյ Ներկայացուցիչը ևն.: Պաշտօնական Ներկայացուցիչը հետևեալ անձնաւորութիւններն էին. Ասպետ Սքարփա՝ Ներկայացուցիչ վենետկոյ Գաւառապետին, Կոմս Փասսի՝ Ներկայացուցիչ Քաղաքապետին, Հրամանատար Ասպետ Պ. Չրվալլերի Ներկայացուցիչ Կարելի ծովակալին, Ասպետ Վիթալիս՝ հիւպատոս Օսմ. Կայսրութեան, Պարոն տը Ֆուժէր՝ հիւպատոս Ֆրանս. Հանրապետութեան, Գերպ. Յովհ. Երեմիչ՝ Տեսուչ վենետկոյ Պատրիարքական Կղերանոցին, Տէր Փելքոս վաճճիովի՝ Արբայ Բենեդիկտեանց ի Ս. Գեորգ. Տէր Ալփոնս Գասպերինի՝ վանահայր Գոմինիկեանց, Լիոնէլլո Լէվի՝ դերնախագահ Ateneo Venetoի, Ուսուցչապետ Յ. Փավանէլլոյ՝ բարտուղար նոյն

կաճառին. կը գտնուէին նաև գրեթէ ամէն ուսումնական կաճառներու նախագահները, քաղքիս գրադարանին և հնութեանց թանգարանին տեսուչքը, ինչպէս նաև բոլոր լրագրապետք վեհնետիոյ, զանազան ուսուցիչներ, բարեկամք Միաբանութեանս, Մուրատ-Ռափայէլեան վարժարանի հին և նոր ուսուցիչք և աշակերտք, և այլն և այլն:

Քիչ վերջ առանձին շոգեմակոյկով հասաւ Ն. Ա. Բ. Գրսուհին Մարիա Պերթա իւր երկու հետերդներով, որ առաջնորդուեցաւ վանքիս փառազարդ Դահլիճը՝ Հանդիսավայրը, ուր կը գտնուէին արդէն բազմաթիւ հրաւիրեալներ: Հոն պատին վրայ գետեղուած էր երփնագոյն ծաղկանց ու դալարներու մէջ՝ Ս. Մեսրոպայ տեսլեան և Գրոց գիւտի իւղաներկ մեծ պատկերը, գծուած Մաճճիոթթոյ պատկերահանէ: Գրսուհույն հասնելէն քիչ վերջ մահադոյ լուրագրելոյ Նուագածուաց Երաժշտախումբը զամէնքը ցնցեց «Բամբորտան» քայլերգով, մինչ խանդավառութեանց ու ծափերու մէջ կ'ողջունուէին Գերպ. Կիրեղեան Արք. - Արբահայր ու Բարձրաստիճան անձնաւորութիւնք, որոնք Հանդիսավայր կը մտնէին իրենց յատուկ պաշտօնական համազգեստով: Այգային քայլերգէն վերջ գրաբար տաղ մը՝ (Հ. Ղևոնդ Տայեանէ) ողջունեց Հայ Գրականութեան Նախնիքը՝ իրենց բեղուն գործոց մէջ, Հայ Մամուլը՝ որ անոնց շունչն ու բոյրը կը ծաւալէ, և վեհնետիկը՝ որ ասպնջական եղաւ Հայ մամուլին և Հայ յուն: Ասոր յաջորդեցին երաժշտական կտորներ. դաշնակի վրայ՝ Բրոֆ. Ճիարտալսեցոյ իր Nostalgiaէն ծափահարելի կտորներ, ինչպէս նա Huberի Remember nocturnoն: Յետոյ Հայ մտքի ստեղծագործումն էր, Չուհանեանի Ոլիմբիան (preludio per orchestra), այնքան ախորժելի և գրաւիչ՝ որ երկարատե ծափեր իւրեց բոլոր հանդիսականներէն: Հետզհետէ յաջորդեցին մեծ յաջողութեամբ Ճիարտայի Berceuseը՝ ջութակով ու դաշնակով. Բրոֆ. Վոէփարքս նուագեց ջութա-

կով՝ Մասսընէի Meditationը. Ճիարտալսեցի Wieniawskiի մագոչքրսն դաշնակով. երգուեցաւ «Երբ ալեկոճ»ը՝ իտալացի րեկորի մը կողմէ, և Երաժշտախումբը՝ վերտիի Traviataէն կտորներ նուագեց:

Միսիթարեան Միաբանութիւնս նախապէս խորհած և որոշած էր ոսկեղէն Ֆորելեանները տօնել այնպիսի յուշարձաններով՝ որոնք թէ՛ օրուան յարմար ըլլան և թէ՛ օգտամատոյց Հայութեան: Ուստի էն առաջ՝ գրական տեսակէտով զոյգ պատկանելի երկասիրութիւններ նուիրուեցան. Հ. Բարսեղ Վ. Սարգիսեան նուիրեց՝ առանձին ընծայականով՝ Ս. Ղազարու Չուսարաց իւր հսկայ Յանկին Առաջին Հատորը. Նուիրուեցաւ նաև Հ. Արսէն Ղազիկեանի Մատենագիտութեան փառաւոր գործը: Սոյն մեծ յիշատակներուն առթիւ՝ գեղարուեստական բաժնին նուիրուեցաւ մեծ խմբակար մը՝ որ պիտի շինուի երեկելի պատկերահանի մը կողմէ՝ վանքիս Նոր Դահլիճի մը մէջ. որուն համար հայազգի իշխան Ապրոյ Բագրատունի և իւր իշխանագուն քոյրը Մարգրիգուհի Ճինորի վէսթուրի կարևոր գումար մը յատկացուցին Միաբանութեանս, իմանալով անոր մտադրութիւնը: Իսկ դպրոցական տեսակէտով մեծ հաճութեամբ ունկնդրուեցաւ այն ձեռնարկը, զոր Միաբանութիւնս պիտի ընէ ասպային՝ Տարօնոյ մէջ վարժարանի մը շինութեամբ ի յիշատակ թարգմանչաց:

Քառորդ մը դադարէ վերջ Երաժշտախումբը սկիզբ տուաւ Բ. մասին՝ Սինանեանի «Միսիթար» քայլերգով, ուսկից յետոյ բեմ ելաւ Հ. Կ. Տէր Սահակեան և իտալերէն գեղահիւս և հմտալից ճառով մը պարզեց Ֆորելեաններուն նշանակութիւնը, Հայուն նախկին փառքը, մեր անցեալ գիտաւորները, մեր գրականութիւնը, վերջին դարու ժրջան մշակները և Հայ մտքի փայլուն արգասիքը և այլն: Ճառախօսին ձայնը մերթ ընդ մերթ կ'ընդհատուէր զղրգալից ծափերով: Ոչ նուագ հրապուրիչ և սրտագրաւ էին նաև Բրոֆ. Վոլֆ Ֆերրարիի նուագած կտորները («Le Campana» Zabelի. — «Legende»

Oberthürի. — «Pattuglia Spagnola» Tedeschiniի) տաւիղով. ի գո՛ւր կը տըքնէին ծափեր՝ կրկին լսելու տենջը շեշտելով. Երաժշտախումբը պատրաստ էր նուագելու ուրիշ երկու հրաշալի կտորներ («Danza delle ondine» Catalaniի. — «Minuetto» Debussyի), որոնք իրաւամբ քաղցր կնիք մ'եղան ակադեմական հանդիսին որ վերջացաւ խանդավառութեանց մէջ:

Հանդիսականք ոտք ելան այդ քաղցր տպաւորութեանց տակ, ու թարմ զգացմամբ և համակրանքով՝ որ իրենց սիրալոյստար ունկնդրութեան և հետաքրքրութեան պտուղն էր՝ առաջնորդուեցան Հայ Գրականութեան Սրբավայրը՝ Գրատուն, ղէպի Յուցահանդէս: Հոն ճակատ առ ճակատ երկայն ստուներու վրայ՝ շար ի շար կը փայլէին Հայոց Փառքը կազմող ամենէն աւելի շքեղ և հոյակապ գործեր, ըստ նիւթի և ըստ գեղարուեստի: Աջակողմինը էն նուիրականն, Չեռագրաց միայն յատուկ էր, և բաց՝ ամէնէն աւելի հետաքրքրական կամ գեղարուեստական մէկ էջը. հոն՝ կարծես բազմած կը թուէին մեր Նախնիք իրենց ոսկեղէն աթոռներուն վրայ: Չախակողմինը սեփական էր Հայ կեդրոններու և պանդուխտ երկիրներու մէջ լոյս տեսած հին թանկագին գրոց և Հանդէսներուն, բոլորն ալ բաց: Հիւրընկալ Հայեր մի առ մի ցոյց կու տային Հանդիսականաց, բացատրելով մէն մի ձեռագրի ու մատենի հնութիւնը, գրական ու գեղարուեստական յարգը, ու միասին՝ հակիրճ ծանօթութիւն մը հեղինակին վրայ: Հանդիսականք գմայլելէ չէին դադրեր. արժանաւոր բառ կը փնտռէին Հայուն յատկութեանց ու ձիրքերուն ի գովեստ, ու սրտագին բացատրութիւններ՝ պսակներ կ'ընէին մեր նախնեաց շիրիմներուն:

Գրատունէն վերջ հարկ էր ուղղուիլ ղէպի Ս. Ղազարու Տպարանը. հոն ամէն ինչ կը պատմէր Մեծին Մխիթարայ արդիւնքը այն գործունէութեամբ՝ որուն առաջին ու մեծ օրինակը իրենք Նախնիք տուին, ու թողուցին աւանդ՝ իրենց յաջորդներուն:

Տպարանին երկայնքով, յատուկ ստուի մը վրայ, Մխիթարեան երկասիրութիւնը կը տիրէր միայն. Մխիթարեան Գրոց Յուցահանդէսն էր, ուր շարուած էին կարգաւ՝ գիտական, բանասիրական, մատենագրական և գեղարուեստական հրատարակութիւններ, հին և նոր հսկայ գործեր, շրջապատուած տասը վկայականներէ՝ զորս ստացած է Ս. Ղազարու Տպարանը քաղաքակիրթ Եւրոպայէն: Յատկապէս կը փայլէր մէջտեղը՝ վերջերս թուրինի Միջազգային Յուցահանդէսէն շահած ոսկի մետալի առաջին վկայականը: Գրուատեաց ու գովեստից խօսքեր՝ հիացման արտայայտութիւն էին ղէպի Հայութիւն, և բարձրաստիճան այցելուք շահած մանրամասն ծանօթութեան վրայ անպատմելի գոհութիւն կը յայտնէին:

Մարիա Պերթա Գրսուհին մեկնած էր արդէն, երբ սկսաւ ժամ Չին ճաշկերոյթը. բոլոր բարձրաստիճան Ներկայացուցիչք և հրաւիրեալք գրաւած էին իրենց տեղերը: Բաժակաճառերու շրջանը կը սկսի Հ. Բ. Վ. Սարգիսեանէն որ ողջոյններ ուղղեց առ Խտալիա՝ անոր լեզուաւ ու շեշտեց Ս. Սահակայ և Ս. Մեսրոպայ փառքը՝ կրօնքի ու գիտութեան գործոյն մէջ (բուն ծափեր): Իրմէ վերջ ոտք ելաւ Գերպ. Պանդալէտն, հաղորդեց՝ իբր Ներկայացուցիչ՝ Երբանաւոր-Պատրիարքին ջերմ մաղթանքներն և ուրախակցութիւնները առ Արհի Արքեպիսկոպոս-Արբահայր, առ Միաբանութիւնս և առ Հայ Ազգն. յարգանաց ու համարման եռանդուն արտայայտութիւններ ուղղելով ղէպի Մխիթարայ Տունը՝ ջահ կը նկատէր գայն կրօնքի և գիտութեան (երկարատե ծափահարութիւնք): Յետոյ կոմս Փասսի՝ Վենետիկոյ կոմս կրիմանի Քաղաքապետին սրտագին ուրախակցութիւններն և ողջոյններն հաղորդեց: Հետզհետէ այլ և անլ լեզուաւ կորովալից բաժակաճառեր արտասանեցին Բրոֆ. Կամպիլէ (Ֆրանսերէն գեղեցիկ նուագ մը՝ գրոց գիւտի վրայ). Հ. Գ. Այսրնեան, Դոմինիկեանց Վանահայրը, Բրոֆ. Պալարինի, Վենետիկոյ և Ս. Ղազարու կղե-

բանոցներուն ուսուցիչ, Բրոֆէսոր Չորպաճեան էֆէնտի՝ թուրքերէնի ուսուցիչ Մ. Ռ. Վարժարանի, և Իտալական Մամուլին կողմանէ՝ Սերենա, որ անվերջ ծափերու մէջ կնքեց իր սրտագին խօսքերը թէ «Վենետիկ գձեզ ոչ եթէ հիւր, այլ որդիք կը նկատէ»։ Էն վերջը Հ. Գարբրէլ Վ. Նահապետեան Միաբանութեանս կողմանէ եռանդուն ու սրտագին շնորհակալութիւններ յայտնեց մի առ մի պաշտօնական անձանց և ամէն անոնց՝ որ իրենց մասնակցութեամբ պատուած էին զՀայ Ազգը և զՄիութարեան Միաբանութիւնը։

Սեղանը վերջացած էր և Հրաւիրեալք կ'առաջնորդուէին դէպի Ս. Ղազարու Բուրաստանը, և ահա հոն անակնկալ մը զիրենք կ'ողջունէ. ծովահայեաց Ութանկիւն Բարձրաւանդակին վրայ՝ կ'երկնայ Վենետիկոյ «Benedetto Marcello» կոչուած 60 հոգիէ բաղկացեալ երգչախումբը, որ առաջնորդութեամբ մաւրորոյ Գոնչինայի տասը հրաշալի կտորներ կը նուագէ բազմաձայն։ Ամէնուն ուշադրութիւնը գրաւուած էր անկից՝ զմայլմանց մէջ թաղուած. անոր հիացած կ'ունկնդրէին նաև երթեկող շոգեհասներու ուղևորները՝ գնացքին պահուն։

Հրաւիրեալք ի վերջոյ գոհ և ուրախ մեկնեցան, հրաժեշտ տալով և մէն մի Հարց

Միաբանութեանս յայտնելով իրենց սրբտագին ու եռանդուն շնորհակալութիւնները և մաղթելով հայ ազգին երջանիկ առաւօտ մը, մինչ դիմացը՝ հորիզոնէն վար՝ ծովուն մէջ՝ անմոռանալի յիշատակներ կը սուղուէին գեղեցիկ մայրամուտին հետ*։

Հ. Գ. ՏԱՅՆԱՆ

ԺԱՄԱՑՈՅՑ - ԿՈՂՄՆԱՑՈՅՑ

Միշտ մեր տրամադրութեան չենք կըրնար ունենալ կողմնացոյց մը, երբ ուզենք ճշդել Հիւսիսը, Հարաւը և այլն, բայց ժամացոյց մը միշտ՝ մինչև անգամ տղայք։

Արդ եթէ մեր ծոցի ժամացոյցը, բաւական է որ ըլլայ ճիշտ, գոնէ այդ ժամուն, բայց եւրոպական ժամով, արևուտտեն հորիզոնական դիրքով բռնած դառնանք դէպի արև և դարձնենք զայն աջ կամ ձախ, մինչև որ փոքր ցուցիչը որ ժամերը կը ցուցնէ, ծածկէ ճիշտ իր շուքը, նոյն կիտին և 12ին մէջտեղի կիտէն եթէ գիծ մը քաշենք որ ժամացուցին կեդրոնէն անցնի, այս գծին վերին ծայրը ուղղուած է դէպի հարաւ, իսկ միւս ծայրը դէպ ի հիւսիս որ մեր կռնակը կ'իյնայ։ Անկէ վերջը արևեկը և արևմուտքը դիւրին է գտնել այդ գծին ուղղահայեաց մը քաշելով ժամացուցին կեդրոնէն, որով կ'ունենանք աջ կողմերնիս արևմուտք և ձախ կողմերնիս արևեկը։

Գիւրութեան համար լաւագոյն է ընտրել զոյգ ժամերը, որով դիւրին կ'ըլլայ այդ ժամին և 12ին միջին կէտը գտնել, ինչպէս երբ ժամը ճիշտ երկուքին ընենք այս գործողութիւնս, կ'ունենանք Չին և 12ին միջին և որոշ կէտ 1ը, նոյնպէս եւ թէ 4ին ընենք՝ կը գտնենք 2ը։

Օրինակ. — Երբ ժամը ճիշտ 2ին հորիզոնական դիրքով բռնած ժամացոյցս և դարձնելով զայն դէպ ի ձախ կամ աջ կը դիտեմ, երբ փոքր ցուցիչը ճիշտ կը

* Յօդուածիս սկիզբը՝ յատկապէս Յօրեկաններուն նուիրուած ուրիշ օր մ'ալ ակնարկած էի, օճուած՝ Ս. Թարգմանչաց յիշատակին (21 Սեպտ. 1913) Միաբանութեանս Ս. Զննման ամբարնոցին մէջ։ Յանձնաժողովս սարքած էր այս նորանէ հետաքրքրական Հանդէսը՝ ընդարձակ ասպարէզ տալու համար Հայ աւիւնին, Թարգմանչաց յիշատակին յարմար զանազան նիւթերու կտաւրեալ ազատութեամբ ու միջանկեալ Հայկ. երգչութով. մինչդեռ Պաշտօնական Հանդէսներուն որոշուած ու սահմանուած նիւթեր պիտի ըլլային։ Այդ պատճառաւ Ս. Զննման հանդէսը՝ թէպէտ յղացուած էր իբր ներքին ընտանեկան հանդէս մը՝ ազգայիններու միայն յատկացուած, բայց պաշտօնական վեհօթիւն մը զգեցաւ թէ՛ եկեղ. արարողութեանց և թէ՛ զրահան ճոխ ակադեմիայի տեսակէտով և նախագահ ունենալով նոյն ինքն Գերպ. Աբրահայրը։ Յատկապէս հրաւիրուեցան ու մասնակցեցան Մ. Ռ. Վարժարանի Տեսչութիւնը, Ռուսչական մարմինն ու աշակերտը՝ Ազրոյի իրենց ամբարնոցէն։ Սոյն տօնը իր ճոխ և հետաքրքրական պարունակութեամբը պիտի ներկայանայ արդէն մեր ընթերցողաց Բագմ.ի Բացատիկ քիւլովը։